

До Научното жури
по процедура за хабилитация
в Юридическия факултет
на СУ „Климент Охридски“

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Мариана Карагьозова - Финкова

Относно: конкурс за професор, обявен за Юридическия факултет на Софийския университет „Св.Климент Охридски“ (ДВ бр. 13 от 17.02.2015 г.)

Област на висше образование: 3.Социални, стопански и правни науки

Професионално направление: 3.6. Право

Специалност: Конституционно право

Кандидат: Пламен Веселинов Киров - доцент по Конституционно право в Юридическия факултет на СУ”Св.Климент Охридски”, доктор по право

Юридически факултет
СУ „Св. Климент Охридски”

гр. София

Уважаеми членове на научното жури,

В обявения конкурс за професор по Право 3.6. (Конституционно право) от СУ „Св.Климент Охридски (ДВ бр.13 от 17.02.2015 г.) участва само един кандидат – доцент д-р Пламен Веселинов Киров – член на Катедра „Конституционноправни науки” на Юридическия факултет. Назначена съм за член на научното жури със Заповед на Ректора на Софийския университет РД 38-186 от 19.03.2015 г. Кандидатът познавам лично и от неговите научни трудове, като нямам съавторство с представените за конкурса публикации.

Представям на Вашето внимание становището си върху научните трудове, с които доцент д-р Пламен Киров участва в конкурса за професор по Конституционно право. Броят на научните трудове на доцент Киров надминава четиридесет. В настоящият конкурс кандидатът участва с шестнадесет от тях, които са публикувани след получаване през 2004 г. на научното звание „доцент” по Конституционно право. Представеният списък на публикациите включва една монография и петнадесет научни статии.

Пламен Киров е роден на 05.12.1960 г. в гр.Плевен. Завършва Юридическия факултет на СУ „Св.Климент Охридски”, след което е избран в същия факултет за асистент по Конституционно право през 1986 г. Получава образователната и научна степен „доктор” през 2000 г., а от 2004 г. е доцент в Юридическия факултет.

Пламен Киров се ползва с висок авторитет сред колегите си. Като преподавател и гражданин винаги е заемал активна обществена позиция. Отличава се с изключително трудолюбие, последователност, широка обща и специална правна информираност и правни познания. Следва да се отбележи неговата способност да подбира за своите научни изследвания проблеми, които са от съществено значение за развитието на правната теория и законодателството. Трудовете на кандидата се отличават с точен правен език и терминология, и добър научен стил, което подчертава умението му да представя разглежданите научни теми по един компетентен и задълбочен начин.

Научните интереси, преподавателската и практикоприложната дейност на доцент Киров са в широк спектър, с ясно доминиращ център – конституционноправната материя, като има редица разработки с интердисциплинарен характер. След хабилитацията, научните интереси на кандидата се насочват към едни от най-актуалните, сложни и често дискуссионни въпроси на Конституционното право, каквито са проблемите на политическото представителство, формирането и дейността на политическите партии, избирателната система, равноправието и

недопускането на дискриминация, демократичните политически институции, конституционните права на гражданите. Аргументираните тези на кандидата допринасят за обогатяване на съществуващите знания в областта на Конституционното право. Редица публикации са по същество критичен анализ на законодателни текстове, на решения на конституционната юрисдикция, както и решения на Централната изборителна комисия, и съдържат предложения за рационализиране на законодателната уредба. Научните трудове на доцент Пламен Киров свидетелстват за неговия задълбочен интерес към конституционната теория и практика, покриват значителен спектър от проблематиката на модерното конституционно право и имат актуално значение. Признание за качествата на научната продукция на кандидата е не само позоваването на неговите трудове в други научни изследвания (това се потвърждава от приложената справка за цитирания – повече от сто, включително и в правни публикации в чужбина), но и преподаването в други факултети на СУ „Св. Климент Охридски“. Доцент Киров преподава в редица висши учебни заведения като: ВТУ „Св.Св.Кирил и Методий“, Академия на МВР, Университет за национално и световно стопанство, Нов български университет, РУ „Ангел Кънчев“, ЮЗУ „Неофит Рилски“. Наред със задължителните курсове по Конституционно право той изнася лекционни курсове по Сравнително конституционно право, Изборителни системи и изборителни процедури. Европейски изборителни системи, Организация на правозащитните институции, Основни права на човека и гражданина, Защита правата на човека.

Признания за деловите и експертните качества, за компетентността на кандидата е ползотворната обществена и практико-приложна дейност. Пламен Киров е дългогодишен член на Централните изборителни комисии (1995 – 2006 г.). В периода 2002 – 2006 г. е юридически секретар на президента на Републиката, а след това съдия в Конституционния съд на Република България. Научен ръководител е на две успешно защитени докторантури и на седем проекта по НИС в катедра „Конституционно-правни науки“. Съставител и научен редактор е на няколко научни сборника с публикации на членовете на катедрата.

Кандидатът-доцент Пламен Киров-участва в настоящия конкурс с монографията „Конституиране на представителното управление в България“ С., Сиела, и петнадесет научни статии, както следва: Президентската институция – проблеми и предизвикателства. – В: България в Европейския съюз, фондация „Фридрих Еберт“, С., 2006; Класическият дебат за политическото представителство и критериите за оценка на изборителната система. – В: „130 години български конституционализъм – проблеми и тенденции“, том 1, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, С., 2009, с. 55 – 75; Концепцията за пропорционалното представителство. – В: „130 години български

конституционализъм – проблеми и тенденции“, том 2, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, С., **2009**, с. 67–92; Рационализиране на българската изборителна система. – В: „Национални и европейски измерения на съвременния конституционализъм“, том 1, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, С., **2010**, с. 45-64; Съвременни предизвикателства към представителното управление. – В: „Национални и европейски измерения на съвременния конституционализъм“, том 2, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, С., **2010**, с. 77-97; За вота на недоверие и вота на доверие към Правителството в българския конституционен модел. – В: „Двадесет години от приемането на Конституцията на Република България. Материали от научната конференция, Велико Търново, 3 юни 2011 г.“, С., Софи-Р, **2011**, с.282-299; Съвременни предизвикателства пред плуралистичната демокрация. – В: „Ние в науката и науката в нас“, Фабер, Велико Търново, **2013**, с. 522-538; Дефекти в съвременното представително управление. – В: „Римско и съвременно публично право“, С., Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, С., **2013**, с. 248-267; Законодателни уредби на изборителното право на гражданите. – В: „135 години от приемането на Търновската конституция“, Сиби, С., **2014**, с.345-358; Конституционноправни проблеми на електронното гласуване. – В: „Конституционни изследвания 2010-2011 г. Двадесет години от приемането на четвъртата българска конституция – конституционен консенсус и конституционни конфликти“, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, С., **2014**, с. 13-33; Демократични стандарти за функциониране на изборителните системи. – В: „Конституционни изследвания 2010-2011 г. Двадесет години от приемането на четвъртата българска конституция – конституционен консенсус и конституционни конфликти“, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, С., **2014**, с. 207-234; Принцип за уседналост в контекста на скритата ревизия на Конституцията. – В: „Конституционни изследвания 2010-2011 г. Двадесет години от приемането на четвъртата българска конституция – конституционен консенсус и конституционни конфликти“, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, С., **2014**, с. 423-443; Върху правото на мнение. – В: „Конституционни изследвания 2012-2013 г. Конституционноправна защита на основните права и свободи“, Унив. изд. „Св. Кл. Охридски“, С., **2014**, с. 40-59; Конституционна недопустимост на дискриминацията. – В: „Конституционни изследвания 2012-2013 г. Конституционноправна защита на основните права и свободи“, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, С., **2014**, с. 221-240; За допустимите граници на разширяването на изборителното право. – В: „Конституционни изследвания 2012-2013 г. Конституционноправна защита на основните права и свободи“, Университетско издателство „Св. Кл. Охридски“, С., **2014**, с. 387-409.

Хабилитационният труд „Конституиране на представителното управление в България“ е в обем от 554 страници, като изложението е логично и добре структурирано. Монографията се отличава с множество приноси моменти, безспорно има качествата на хабилитационен труд по настоящия конкурс и изследва комплексно проблемите, свързани с функционирането на модела на конституционното управление, установен в България след 1991 г. и правните аспекти на демократичната политическа система през последните две десетилетия. Монографията е първото цялостно изследване на конституционният фундамент на съвременното представително управление. В него са анализирани теоретичните, сравнителноправните и националните проблеми на политическото представителство, изследвани са неговата същност, историческо развитие, предимства и недостатъци. Основно място в изследването е отделено на различните конституционни модели на избирателни системи, партийни системи и представителни събрания. Разгледан е актуалният теоретичен дебат върху представителното управление у нас. Предлага се цялостен и критичен преглед на съвременната демокрация, разглеждана като средство, постигащо ефективно управление, което се идентифицира преди всичко с представителната демокрация. В този контекст са представени и изяснени най-малко три въпроса: как демократично да бъдат избирани управляващите, по какъв начин да се изработват техните решения, и как следва да се осъществява политическата отговорност. Системно и последователно свободният избор на представители е определен като съществен критерий и необходимо условие за функционирането на съвременните политически системи, основани на принципа на народния суверенитет.

Монографията е първото по рода си цялостно изследване в българската правна литература на системата от демократични принципи на избирателната система, която е определена като важна гаранция за функционирането на съвременното представително управление и елемент от Европейското конституционно наследство. Научният труд доразвива постигнатото в предходни публикации, което свидетелства за последователност на научния интерес и е гаранция за постигане на все по-голяма дълбочина в теоретичното интерпретиране на материята.

Изследването ревизира класическото разбиране за типологизацията на избирателните системи, което противопоставя мажоритарните системи на пропорционалните. Утвърждава се нов подход в класификацията на избирателните системи, доколкото на плоскостта на конкретните изборни механизми вече доминират комбинации от различни елементи, които не действат така еднозначно в една посока, както в класическите мажоритарни и пропорционални избирателни системи. Предлага се нова теоретична концепция, при която разграничаването на избирателните системи се извършва на основата на три от техните елементи, всеки от

които е източник на вариации. Според доцент Киров това са: системата за определяне на изборния резултат; избирателният район и избирателната бюлетина. В този контекст се предлага нов комплекс от елементи на избирателните системи, който е в състояние да опише точно и най-сложните от тях, както и да позволи сравнителноправен анализ на отделните национални модели. Особено внимание е отделено на критериите за избор измежду различните алтернативи на конституционното закрепване на основите на избирателните системи, като е направен изводът, че тези критерии са по-скоро политикоправни, а не технически. Теоретичният и прагматичният аспект на проблема е свързан с решението, дали избирателната система да подлежи на лесна реконструкция или обратното – да се свърже със стабилността на самата конституция и в този смисъл да бъде устойчива и трайна.

Научният труд проследява и обосновава постепенното утвърждаване на политическите партии като основни елементи на политическата система и фактори, осигуряващи функционирането на представителното управление в съвременните масови демокрации. Приносен момент в изследването е цялостното разкриване на процеса на превръщане на политическите партии в най-модерната форма за политическо организиране, произлязла от парламентаризма, общото избирателно право и правото на сдружаване. Особено внимание е отделено на основната функция на политическите партии – представителната (свързващата), която по естеството си определя „партийното посредничество” между гражданското общество и държавата. Систематизирани и анализирани са другите политически функции на партийните обединения в контекста на връзката им с изборния механизъм.

Приносен момент има изследването на числените и функционалните критерии при обяснение на структурата на партийната система. Задълбочено е обоснована разликата между електорална партийна система и парламентарна партийна система като е дадена характеристика и оценка на динамичният ефект на избирателната система при трансформация на гласовете в мандати. Съдържателно и систематично е анализирано взаимодействието между избирателни и партийни системи като е разработена група от критерии за оценка на политическите ефекти на различните типове избирателни системи. Направен е обоснованият извод, че взаимната зависимост на партийните системи, избирателните системи и конституционната форма на управление довежда до противоречие между изискванията за представителност на управлението и тези за неговата стабилност.

Специално място в научния труд е отделено на държавното финансиране на партиите и неговия ефект върху структурирането и функционирането на партийната система. На критика са подложени законодателните решения свързани с публичността и отчетността на

партийните разходи, финансирани от държавния бюджет. Акцент е поставен върху неефективността на ограничителните правила за частно финансиране на политическата дейност. В тази връзка са направени предложения *de lege ferenda* за рационализиране на законодателната рамка на партийното финансиране в контекста на принципа на равното изборително право.

Актуалността и приносния характер на монографичният труд се констатира и при характеризирането на модела на представителното управление в България. В тази връзка е направена констатацията, че отсъствието на стабилна парламентарна традиция в българския политически живот е заставил конституционния законодател да стабилизира политическите институции чрез въвеждане на елементи от твърдия вариант на разделение на властите. Като резултат от това се наблюдава инкорпориране на тези елементи в преобладаващата за парламентарните режими относително мека и гъвкава интерпретация на принципа. По този начин представеният хабилитционен труд провокира ново виждане за българския конституционен модел, като притежаващ нюанси на смесеното управление.

Научният труд предлага нова трактовка на въпроса за свободният депутатски мандат и проследява неговата трансформация, осъществявана успоредно с възхода на политическите партии. Концептуализира се разбирането, че положението на народния представител практически не може да бъде разбрано и обяснено извън дейността на политическата партия и парламентарната група, на която той е член. Особено внимание е отделено на съществуващите към момента теоретични и практически аргументи за съответствието между свободния мандат и партийната дисциплина, които не могат да опровергават очевидния факт, че класическото разбиране за депутатския мандат се намира в противоречие с реалностите на партийната държава. Изследването стига до извода, че трансформацията на депутатския мандат и все по-силната зависимост на представителите от политическите партии извиква на дневен ред необходимостта от законодателно регулиране на вътрешното функциониране на политическите обединения. Обосновава се въвеждането чрез закон на стандарти относно вътрешнопартийната демокрация.

В изследването се обосновава нова концепция за имунитета на народните представители, както и аргументирано се оспорва разбирането за автоматичното действие на несъвместимостта по отношение на депутатския мандат.

Монографията съдържа разгърнат критичен анализ на процедурата за формиране на правителството в българския конституционен модел. Критичните бележки по отношение на тази процедура обосновават система от предложения *de lege ferenda* за нейното рационализиране. Образуването на правителството в България е характеризирано като „колективна

инвеститура”, тъй като парламентът се произнася по състава на Министерския съвет като колективно тяло. Това според автора ограничава възможностите на министър – председателя да доминира правителството и, при преценена от него необходимост, еднолично да предприема промени в своя екип. Като друг значим за парламентарната практика проблем се коментира допълнителното усложняване на процедурата за излъчване на Министерски съвет с изискването за двукратно гласуване. На критика е подложено и състоянието, при което в България политическата програма на правителството не намира място в процедурата по неговото образуване. Обосновано е разбирането, че една от основните мисии на парламента при гъвкавото разделение на властите е да поддържа правителството, за да може последното да реализира своята политическа програма, в името на която е дошло на власт. Поради това при парламентарното управление програмата на правителството е ключов елемент, доколкото в нея се очертават политическите цели и средствата за тяхното постигане, обявяват се законодателни намерения в отделните сфери на обществения живот.

Актуалността на монографията е безспорна, това се определя от факта, че тя представлява цялостно самостоятелно изследване на конституционноправните аспекти на избирателната система, политическите партии, политическото представителство, конституционния модел на парламентарната система на управление в България и основните права на гражданите. Препоръка към автора би могла да бъде направена, с оглед на систематичното обособяване на основните изводи в заключението на труда. Втората бележка е свързана с по-смелото формулиране на предложение за реформиране на парламентарния правилник, и по-конкретно- в частта относно процедурата за формиране на Министерския съвет.

Научните приноси в представените за конкурса трудове на доцент Киров са многобройни и в едно ограничено по обем становище могат да бъдат посочени само най-съществените от тях. Направените, в приложените статии, научни обобщения и изводи се отличават със задълбоченост и прецизност. В тази връзка важно значение има направеният анализ относно съвременните предизвикателства към представителното управление, политическата отговорност на правителството, конституционноправните проблеми на електронното гласуване и законодателните изисквания за уседналост, конституционната недопустимост на дискриминацията и свободата на изразяване. Темите на научните статии са разнообразни като проблематика, но всички се открояват с дълбочината на изследователските търсения и със сполучлива аргументация на тезите.

Направеният преглед на научно-изследователската и преподавателската дейност на доцент д-р Пламен Киров показва, че

кандидатът удовлетворява съвкупността от критерии и показатели за заемане на академичната длъжност „професор” по българското законодателство.

Анализът на научните постижения на Пламен Киров определено води до извода, че те са новост в конституционноправната наука, обогатяват съществуващите знания в тази област на правната доктрина. Научните разработки се отличават със задълбоченост като особено внимание заслужава фактът, че редица предложения за усъвършенстване на законодателството вече са възприети.

В заключение представеното монографично съчинение и научните статии представляват значителен принос за развитието на правната наука и заслужават обща висока оценка.

Като имам предвид цялостното научно творчество на доцент д-р Пламен Киров стигам до заключението, че кандидатът отговаря на изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България за заемане на академичната длъжност „професор” в професионалното направление 3.6. Право, специалност Конституционно право. Поради това си позволявам убедено да препоръчам на Научното жури да предложи на Факултетния съвет на Юридическия факултет да избере доцент доктор Пламен Веселинов Киров на академичната длъжност „професор” по Конституционно право – професионално направление Право 3.6.

05.05.2015 г.

С уважение:

проф. д-р Мариана Карагъзова - Финкова